I

Pirmās, kas visu saprata, bija vārnas. Kā trakas tās riņķoja virs tumšpelēkās mājas jumta, aizgūtnēm piebrēkdamas sniega pievilgušās pēcpusdienas debesis. Virs tās pašas mājas, kur trešā stāva dzīvokļa caurstaigājamā istabā blakus sūnu zaļai eglei, kura nez kāpēc smaržoja pēc eikaliptiem un kuras galotne aizsniedzās gandrīz līdz griestiem, stāvēja četrgadīgs zēns, turēdams rokās Jaungada lampiņu virteni, kas pēkšņi iezaigojās pati no sevis. Viņa dzidri pelēkajās acīs atspoguļojās mirguļojošās gaismiņas un prieks.

Nākamajā mirklī sajūsmu bērna sejā nomainīja izbrīns, un viņš palūkojās uz māti, kura pēkšņi bija sākusi kliegt, ar spalgu un griezīgu tembru šķeļot līksmos viļņus, kas guldzēja kaut kur dziļi zēna krūtīs.

– Liec nost, Damian! Met to zemē, Damij!

Viņš turpināja stāvēt pavisam mierīgi, nejuzdams ne bailes, ne satraukumu un nesaprazdams mātes piepešo izbīli. Un kā gan to bija saprast, ja sīciņiem rūķu lukturīšiem līdzīgās lampiņas zvīļoja viņa rokās visās varavīksnes krāsās, klusu sīcot un patīkami sildot pirkstus. Tās laistījās spoži jo spoži, izspēlējot veselu krāsu paletes simfoniju – ik pa brīdim pieklusinādamas gaismu un tad atkal iegailēdamās vēl košāk un ar lielāku jaudu nekā iepriekš.

Vārnas nepagurdamas meta nebeidzamus apļus ap māju kā negudras un ķērca; māte, joprojām stāvēdama durvju ailā un baidīdamās spert soli tuvāk, turpināja kliegt, lai Damians tūlīt pat met virteni uz grīdas; lampiņas zēna rokās atkal un atkal uzzaigoja visā savā spozmē, bet zemē, turpat pie kājām, mētājās virtenes vads ar kontaktdakšu, kas nebija iesprausta rozetē.

Apmulsis no mātes kliegšanas, zēns stāvēja, cieši turēdams virteni tik ilgi, līdz istabā iesteidzās tēvs un saudzīgi pacēla puiku gaisā. Lampiņas džinkstēdamas nokrita uz grīdas un nodzisa.

– Viņš, viņš... – māte čukstēja, – viņš...

– Kuš, kuš... – Tēvs noglāstīja zēna galvu un noskūpstīja viņu uz deniņiem. – Viss ir labi, kuš...

Mazais Damians piekļāvās tēvam un pāri viņa plecam paskatījās uz māti, kura, sāniski atspiedusies pret sienu, mēmi raudzījās viņos. Pār vaigiem mammai slīdēja lietus lāsēm līdzīgi pilieniņi, bet aiz muguras liegi vizēja kaut kas līdzīgs dzeltenīgai migliņai, kas atgādināja to vasaras rītu dūmakaino gaismu, kāda mēdz spraukties cauri aizkariem tikai bērnībā.

Vēlāk Damians vairs neatcerējās šo svētku dienu, jo tā bija sakususi kopā ar daudziem citiem Ziemassvētkiem un Vecgada vakariem, līdzīgi kā tas notiek ar vairumu atmiņu no mazotnes aizlaika, kad nav iespējams nošķirt to vienu konkrēto gadu vai datumu.

Kad izaugam, viss, kas mūsos nosēžas kā nobrūnējušā sietiņā nokāsti tējas biezumi, ir savāds atmiņu mudžeklis un tā īpašā, maigi sāpīgā sajūta par aizgājušo laiku. Pat ne laiku, bet veselu pasauli, kas palikusi kaut kur tālu

prom citā galaktikā ar pavisam atšķirīgiem gadalaikiem, realitātei neatbilstīgiem attālumiem, augstumiem, lielumiem, dziļumiem, no bēdām un dusmām skaidri nodalāmu prieku, neizmērojamu dzīvotgribu, ziņkāri un nevienam nekad neizstāstāmiem noslēpumiem, kas noput un top apslēpti arī sev pašam. Mūsu slepenā pagājības pasaule joprojām turpina rotēt ap savu asi kā tikko uzvilkts rotaļu vilciņš, laiku pa laikam sašķiebdamies uz vienu sānu. Bet tad, kādas neredzamas rokas virzīts, tas atkal izslienas taisni un griežas pavisam naski. Tā pilnīgos klusuma brīžos, ja vien tiem ļautos, varētu sadzirdēt sevī tik tikko jaušamu dūkoņu, kas atbalsojas no vibrācijas mūsu limbiskajā sistēmā, kur slēpjas aizmirstā laika liecības kopā ar kodu kartēm, bez kurām aptvert aizgājušās pasaules mērogus vai mēģināt atrast ceļu pie sevis cilvēkam, šķiet, būtu neiespējami.

Neapzinātos sava iekšējā, tik tikko jaušamā trokšņa avota meklējumos Damians retumis pāršķirstīja vecās fotogrāfijas, kas visas satilpa vienā albumā, jo tajos laikos cilvēki mēdza fotografēties tikai pa svētkiem. Pašas bildes neraisīja nekādas emocijas, taču dažreiz viņš pārlūkoja tās, mēģinādams saskatīt to, kas citu acīm palika neredzams: dažādus apļus un sfēras ar tukšiem vai pilniem vidiem, migliņas, ēnas, sabiezējumus – visu to, kas pirkstgalos raisīja nesaprotamas trīsas.

Damianam patika ilgi turēt fotogrāfijas starp delnām. Sākumā uzmanīgi atbrīvojis attēlu no albuma kartona austiņām, viņš novietoja to uz labās plaukstas, bet ar kreiso nosedza. Viņa pirksti nebija pat vēl pieskārušies papīra virsmai, kad vienlaikus ar spējo karstumu, kas caurstrāvoja

abas rokas līdz pat elkoņiem, Damians ieraudzīja, sadzirdēja un sajuta visu, kas bija palicis ārpus kadra: samērā niecīgo Jaungada salūtu, dažas zaļas un sarkanas raķetes, kas melnajās debesīs uzziedēja līdzīgi neļķēm, kūstoša sniega smaržu, samirkušus dūraiņus, bērnu gaviles, pieaugušo ūjināšanu, suņu gaudas, pāri visam – kuģu dobjo taurēšanu par godu gadumijai, ostas oranžās, vilinošās gaismas, savādo satraukumu un vēlēšanos piespiesties pie mājas sienas vienam pašam, lai paskatītos uz notiekošo no malas.

Trokšņu, gaismu, smaržu bija pārāk daudz; viss savērpās, sakūlās kā plastilīna lodē ievirpināti smilšu graudi. Cita no citas nenošķiramās sajūtas, ko Damians nespēja nosaukt vienā vārdā, bija savēlušās milzīgā, blīvā, polimorfā masā, kas to vien darīja kā pārvērtās no vienas formas citā, te izplezdamās līdz neapjaušami kosmiskam apjomam, te sarukdamas ar aci nesaskatāmas bumbiņas vai daļsvītras lielumā.

Ar mehānisku paātrinājumu grūstas svina lodes jaudai līdzīgs enerģijas lādiņš toreiz pirms pārdesmit un vairāk gadiem triecās cauri Damiana prātam, liekot nodrebēt viņa sīciņajam augumam un konvulsīvi sarauties labās rokas pirkstiem zem fotogrāfijas, vienlaikus saņemot viļņveida atsitienu galvaskausa iekšpusē, kur spastiski savilkās acābolu apvalki, muskuļi un saites. Damians nezināja, kas ir šis spēks, šī enerģija, kura caurstrāvo ķermeni, ļaujot daudz ko viņam panākt bez sevišķas piepūles.

Viņš bija tikai mazs, pie grafītpelēkas sienas piespiedies zēns, kas vēl nebija izaudzis, nebija ticis līdz augstskolai un nenojauta, ka reiz studēs neirozinātni, pētīs prāta struktūras, izzinās psihes smalkākos slāņus, atpazīs slimības,

ārstēs un veseļos citus, apgūs savu iekšējo teritoriju robežas, vadot un pakļaujot tur mītošo spēku.

Tā visa vēl nebija taustāmajā telpā, bet tas jau pastāvēja matērijā, kuru vecāki dēvēja par laiku, taču, ņemot vērā, ka arī laiks ir tikai fikcija, viss jau notika, vienīgi Damians to vēl nezināja, jo nebija atradis plaknes punktu, caur kuru piekļūt dzīvei, kas kaut kur bez viņa jau virmoja kā izplatījumā virstoša lava.

Damianu nenomāca jautājumi par dzīves jēgu tajā brīdī, kad zem tumšajām, gandrīz melnajām, pēc sniega smaržojošajām debesīm ārpus svešas jūsmas un gavilēm viņš neizprotamajā cilvēku līksmē, kā allaž, noraudzījās no malas. Sapratne par nepieciešamību palīdzēt un glābt caururba Damianu, kad viena no blakuspagalmā palaistajām salūta raķetēm mainīja trajektoriju un ielidoja kaimiņu mājas logā.

Pirmo reizi mūžā Damians redzēja ugunsgrēku. Viņš stāvēja, piespiedies pie sienas, pārakmeņojies, nespēdams atraut skatienu no dūmu mutuļiem, kas rāvās ārā caur izmisumā atplestajām logu mutēm. Bieza, melni kodīga masa savērpās rotējošā stabā, kas atgādināja svelošu milzīga koka stumbru.

Cilvēki skrēja, gaviles pārtapa kliedzienos, debesīs vēl uzplauka pa dažām krāsainām puķēm. Atskanēja sirēnas, ugunsdzēsēju mašīnas elsdamas meklēja piebraucamos ceļus, ātrās palīdzības transports apdullinoši satrieca pusnakti drumslās, no piektā stāva loga izlēca vairāki cilvēki, šaušalīgs troksnis plēsa pušu bungādiņas. Damians joprojām stāvēja turpat, atskārstot savu pilnīgo bezpalīdzību.

Tagad, tieši šajā mirklī, viņš gribēja kaut ko darīt, skriet palīgā, glābt, bet skaidri un skaudri apzinājās, ka šobrīd

nespēj neko, jo ir ieslodzīts maza astoņgadīga puikas ķermenī, un paies vēl gadi desmit divdesmit, pirms viņš būs pieaudzis. Taču Damians šajā naktī sev nosolījās: cik vien ilgi dzīvos, viņš palīdzēs cilvēkiem.

Tagad atlika vienīgi būt pacietīgam un gaidīt. Pienāks laiks, kad viņš varēs būt viņš pats – nevajadzēs ne tēlot, ne izlikties, nevajadzēs paciest, ka visi pieaugušie un pat nepieaugušie, vien dažus gadus par viņu vecākie zeņķi var izrīkot Damianu un tērēt visdārgāko, kas viņam dots, – laiku, kas paredzēts savas un citu cilvēku dabas izziņai.

– Vai mēs varam aizņemties Damiku? Mums uz veikalu... – kaimiņu Vitals, kurš mācījās dažas klases augstāk, reiz neapdomīgi izmeta Damiana mātei.

– Damiks ir riktīgs triku meistars, – citi puikas piebalsoja Vitalam. – Viņš māk hipnotizēt, jā, iemidzināt, nu, sastindzināt... Sīkais burvis!

– Ko?

Melot Damians neprata. Viņam nācās atzīties, ka skolā bērni ir uzoduši: atliek Damikam vien kaut ko pajautāt skolotājai un vienlaikus cieši viņā raudzīties, kad audzinātāja kļūst tāda kā apmulsusi, nedaudz jocīga un nespēj atrauties no skatiena gūsta, ja vien viņš pats to nepārtrauc, turklāt pēc tam viņa neko no tā neatceras.

– Ko viņi no tevis grib? Saki mums godīgi, tev ne no kā nav jābaidās. – Tēvs un māte, slēpdami satraukumu, bija nosēdinājuši mazo Damianu viesistabā uz dīvāna, bet paši, nometušies iesāņus turpat blakus, kā tramīgi baloži to vien darīja kā grozīja galvas un saskatījās.

Damians ne no kā nebaidījās un godīgi, kā lūdza vecāki, izstāstīja, ka nekas slikts jau nav noticis, zēni tikai grib pārbaudīt, vai viņš varēs aizrunāt pārdevēju.

– Aizrunāt? – Māte aizšāva roku priekšā mutei.

– Vienkārši paskatīties, vai tas iedarbojas tikai uz mūsu klases audzinātāju vai...

– Lai paši kaut ko tajā laikā nočieptu. – Tēvs nošūpoja galvu.

– Nočieptu? – Mātes uzacu loki izbrīnā nospriegojās. – Damian, tu taču...

– Nē, mamm, es neko tādu nedarītu, man nevajag neko svešu. – Damians salika abas plaukstas zem augšstilbiem un pašūpojās mazliet uz priekšu.

– Mēs tev ticam. Viss ir labi, – tēvs stingri, bet maigi noteica. – Ar puikām es tikšu galā. Turpmāk no skolas tu viens nenāksi, kāds no mums ies tev pakaļ.

Damians nopūtās. Viņam arī pašam būtu gribējies, pavisam nedaudz būtu gribējies pamēģināt, kā stindzināšana vai izslēgšana – kā nu to labāk varēja nosaukt – sanāktu ar svešu cilvēku, to pašu pārdevēju. Taču sāpināt māti un tēvu viņš negribēja, tāpēc šo ideju pagaidām nācās atlikt.

Kopš šīs dienas vecāki kļuva tādi kā nemierīgāki. Viņi cieši pētīja Damianu arī tad, kad dēls gluži ikdienišķi lasīja, rakstīja vai pusdienoja.

Skatienus, kas urbās mugurā, viņš juta līdzīgi tirpoņai. Damians nepagriezdamies varēja pateikt, ka tēvs tikai izliekas lasām avīzi, bet patiesībā pāri brillēm skatās uz viņu. Mātes raizes bija jūtamas pat blakusistabā – brīžos, kad viņa ieklausījās, ko Damians dara, vai kad nervozēja, zēns juta no mātes plūstam viļņveida sakopojumus, līdzīgus stariem, kas sprakšķēja kā ugunskura dzirksteles. Staignajā gaisā reizēm gluži labi izdevās ieraudzīt pat mātes

satraukuma nokrāsu, kas svārstījās no gaiši dzeltenas līdz pat oranžsārtai kā pāršķelts greipfrūts.

Pagāja nedēļas divas vai trīs, līdz spriedze mājās pamazām aprima. Māte uz maiņām ar tēvu nāca Damianam pakaļ uz skolu, nekad neļāva palikt kaut kur ārpus mājas vienam pašam. Pat tajos brīžos, kad viņš istabā, atspiedies ar elkoņiem uz palodzes, vēroja pa logu garāmgājējus, māte mēdza klusām pienākt pie Damiana, maigi, kā nedaudz baidīdamās, uzlikt roku dēlam uz pleciem un sacīt:

– Nu ko tu te tā skaties? Labāk palasi kaut ko. Nāc, palūkosim, kas mums te bibliotēkā. Re, "Alise Brīnumzemē", "Karlsons", "Mumini"...

– Es jau esmu tās visas izlasījis, – Damians mierīgi atbildēja.

– Labi, tad "Grāfs Monte Kristo", "Kapteiņa Granta bērni"...

– Tās arī, – Damians novilka.

– O! – Māte apmulsa. – Varbūt "Donu Kihotu"? Tas tomēr...

– Izlasīju pagājušajā vasarā...

Māte pūlējās atcerēties, pa kuru laiku viņas trešklasnieks ar šo visu jau ticis galā, bet nespēja sakoncentrēties. Kaut kas bija ne tā, un viņai tas nepatika.

– Es ātri lasu, – Damians paskaidroja, nesagaidījis jautājumu.

Vakarā viņš dzirdēja vecākus sačukstamies. Māte teica, ka Damians esot pārāk pieaudzis, par ātru nobriedis savam vecumam. Tēvs viņu mierināja, teikdams, ka dēla spējas nav saistītas ar akcelerāciju, tas esot Dieva dots talants. Taču drošības labad viņš uzaicināšot ciemos savu brāli Jakovu.

Drīzumā tēvocis Jakovs ieradās uz tādu kā ģimenes sanāksmi. Doktors Levijs bija cienījams ārsts, strādāja slimnīcā par ķirurgu un lasīja lekcijas universitātē, tāpēc vecāki cerēja, ka saruna ar viņu spēs vismaz mierināt, bet varbūt pat kaut kā līdzēt.

Tēvocis Jakovs pārmija ar Damianu dažus vārdus, izklaidīgi pabužināja viņam cekulu, uzsita uz pleca un ļāva iet spēlēties. Pieaugušie, palikuši viesistabā zem četrām vai, precīzāk sakot, sešām acīm, apsēdās pie galda.

Tēvocis Jakovs tikai grozīja galvu, citu pēc cita bāza mutē mammas saceptos rausīšus, teica, ka Damians ir normāls zēns, tikai apķērīgāks par vienaudžiem. Taču tas jau ģenētiski, jo, rau, arī viņi abi ar brāli vienmēr bijuši teicamnieki, zelta medaļnieki, kā eksterni kārtojuši eksāmenus – gaišas galvas, vienvārdsakot.

– Bet tā midzināšana? – Māte nervozi virpināja rokās krustdūrienā izšūtu salveti.

– Tā nav midzināšana, drīzāk izslēgšana, – tēvs precizēja, – bet es negribu sīkāk...

Par to gan tēvocis Jakovs ieteica daudz nerunāt, rīkoties neuzkrītoši – nedarīt neko tādu, kas varētu ieinteresēt iestādes.

– Kādas iestādes? – tēvs jautāja pusčukstus.

– Nu, tās pašas... – dziļdomīgi atčukstēja brālis.

– Mēs jau neko.

– Pareizi. Galvenais – nekādas demonstrācijas, nekādas izrādīšanās. Tu taču saproti, Mark?

Damiana tēvs Marks saprata. Ilgus gadus strādājis par fizikālo tehnoloģiju inženieri valsts iestādē, pasniedzis fiziku neklātienes programmā, par mata tiesu izvairījies no obligātā militārā dienesta savulaik lauztas, vēlāk nepareizi

saaugušas kājas dēļ, viņš labāk par citiem zināja, cik viegli ir šajā valstī pazust.

– Visādi izmēģinājumi, laboratorijas... Nedrīkst pieļaut, ka mazo aizved prom, jo kāds var sagribēt viņu pētīt, – Jakovs nobubināja, bet tad pasniedzās pēc tējas krūzes un ierunājās jau skaļāk: – Pīrāgi gan jums vienmēr izcili. Kas tā par mīklu? Rauga?

Mazais Damians klausījās, stāvēdams gaitenī aiz bordo krāsas tapetēm nolīmētas sienas. Viņš jau sen bija visu sapratis; nebija skaidrs tikai tas, kāpēc vecāki joprojām baiļojas. Damians mīlēja māti un tēvu, tāpēc nedarīs neko tādu, kas varētu apdraudēt viņus vai pašu, nepētīs ne skolotājas, ne pārdevējas. Un arī melnmataino tanti no trešā stāva, kura mēdza apsēsties kāpņu telpā uz palodzes, uzstutējot zābakos ieautās kājas uz radiatora, un smēķēdama tik skaisti pūta dūmus brīnišķīgiem, peļu pelēkiem gredzentiņiem, – to viņš arī nepētīs.

Maldīdamies pa prāta labirintu un mēģinādams izsekot pats sevi, Damians apņēmās vairs nespēlēties ar savādo, delnās dzirkstījošo elektrību, bet sudrabpelēka metāla krāsas ogles, kas gruzdēja acīs, paslēpt dziļi zem plakstiņiem.

– Vajag mazo kaut kā nodarbināt, – prom ejot izmeta tēvocis Jakovs. – Kādu sportu, nu, kaut ko tādu, lai izlādējas tās viņa baterijas.

Mātei šī ideja iepatikās uzreiz. Tikai kas gan būtu labākais šajā situācijā?

– Varbūt futbols vai, nu, es nezinu, basketbols? – viņa minēja. – Damians varētu būt pats labākais savā grupā.

– Nē, tikai ne komandu sports! – Tēvs purināja galvu. – Viņam nav labi tādos lielos baros. Mazums, kas...

– Ko? Damiks taču nav ne slims, ne nevarīgs. – Māte sanervozējās. – Varbūt viņam tieši ir noderīgi būt starp cilvēkiem, lai domas pašas pārslēgtos, mainītos intereses.

– Irēne! – Tēvs nosauca māti vārdā.

Damians saausījās, jo tas nozīmēja, ka tēvs ir noraizējies, dusmīgs un apņēmības pilns vienlaikus. Taču zēns, kā parasti, centās neizrādīt satraukumu.

– Un ko tu piedāvā? Boksu, vai? – māte ierunājās spalgāk. – Nekādas cīņas, nekādas sišanās, paukošanās, šķēpu un kā tik tur vēl! Pat nedomā Damiku iegrūst kaut kādā tādā...

– Ak kungs, Irēne, ko tu runā? Kāds bokss, kādi šķēpi... – Tēvs nedaudz noplaka. – Es sliecos uz vieglatlētikas sekciju vai peldēšanu.

– Vieglatlēti bieži saplēš krusteniskās saites. – Damians neredzēja māti, bet iztēlojās, kā viņa sparīgi papurina galvu. – Baseinos var dabūt sēnīti, katrs otrais bērns tur ir...

– Tā mēs nekur netiksim! – tēvs viņu pārtrauca. – Vajag šodien pat pieņemt lēmumu. Kādi ir tavi priekšlikumi? Manējos tu visus noraidi. Tad kādas tev ir idejas?

– Teniss ir pievilcīgs, novuss arī. Turklāt Damians lieliski izskatītos tenisista tērpā. Viņš būtu vienkārši neatvairāms, bet raketi mēs varētu...

– Novuss nav nekāds sports, tāda niekošanās vien. – Tēvs atmeta ar roku. – Teniss par dārgu, to mēs nepavilksim, turklāt braukāšana uz kortiem cauri visai pilsētai...

– Tad daiļslidošana! Tepat blakus taču ir ledus halle, kā gan es piemirsu? – Māte atplauka. – Slidotājiem ir tik skaisti tērpi!

– Slidošana? Viņš ies kopā ar meitenēm slidot, kamēr puikas spēlē hokeju? Tu ko? Viņu taču izsmies! – tēvs iesaucās. – Murgs!

– Neviens neizsmies! – Māte nepadevās. – Es taču iešu līdzi, sekošu visam. Lai tikai kāds pamēģina ko pateikt! Tas ir ideāls sporta veids, gandrīz vai balets! Tik skaists, un tā mūzika...

– Tu nesaproti, – tēvs nopūtās. – Irēne, tas taču... nu, es nezinu, nevaru pat iztēloties Damianu uz slidām.

Tam, ka tēvs nespēja iztēloties Damianu uz slidām, mātes acīs nebija nekādas nozīmes. Viņa atcerējās visus savus paziņas un draugus, kas bērnībā slidojuši, – cik laba tiem stāja, kāda gaita izveidojusies, arī iznesība, pārliecība par sevi, ritma izjūta, līdzsvars, koordinācija. Māte uzskaitīja virkni labumu, ko pasaulei sniegusi daiļslidošana; tēvs nespēja atrast pietiekamus pretargumentus un zaudēja.

No domas vien, ka būs jāvelk kājās smagie, cirvjiem līdzīgie slidzābaki, ko māte jau nākamajā dienā nopirka, Damianam kļuva nelabi. Melni un spoži kā bieds tie stāvēja gaitenī un gaidīja sestdienu, kad māte vedīs viņu uz pirmo daiļslidošanas nodarbību.

Damians nekad iepriekš ne no kā nebija baidījies. Ne no kukaiņiem, ne zobārstiem, ne kāpšanas piecdesmit metru augstajā mežsarga tornī, kas šūpojās un krakšķēja. Un pat tad, kad vecāko klašu puikas ieslēdza Damianu vecajā skolas darbmācības instrumentu šķūnī un viņš sēdēja tur viens pats pilnīgā tumsā četras stundas, līdz viņu atrada apkopēja, viņš nebija baidījies tā kā tagad, ik dienu pametot skatienu uz slidām. Viņam šķita, ka tās atiezušās ņirdzīgā smīnā.

– Es neprotu slidot, – Damians piesardzīgi teica mātei.

– Viss labi, mīlulīt, tāpēc mēs arī iesim, lai tu to iemācītos. Redzēsi, tev iepatiksies! Būs jautri! – Māte piespieda Damianu sev cieši klāt; zēns ieelpoja viņas drēbju vīlēs iesūkušos veļas mīkstinātāja smaržu un saskuma. Ļoti negribējās apbēdināt māti, tomēr saņēmies viņš vēlreiz uzmanīgi bilda:

– Man nepatiks, es negribu.

– Damij, nu ko tu? Tie ir niķīši, viss kārtībā. – Viņa noskūpstīja dēlu uz vaiga un stingri uzlika abas rokas viņam uz pleciem. – Ej ģērbies! Pēc desmit minūtēm brauksim.

Pēc desmit minūtēm Damians, galvu nodūris, kāpa lejā pa kāpnēm. Māte ar rūpīgi ieveidotiem matiem un stipri sasārtinātām lūpām, apvilkusies savu labāko drēbju kārtu, nesdama lielā, brūnā ādas imitācijas somā ieceltos slidzābakus, sparīgi soļoja aiz viņa. Ārā abus sagaidīja auksts, noplucis pavasaris, drēgna, pelēkos vālos izmetusies sestdiena. Damians saskuma vēl vairāk.

Ledus hallē bija daudz dzestrāks nekā ārā. Damians sabāza rokas dziļāk kabatās un sekoja mātei, kura izlikās nemanām aukstumu. Hallē bija daudz cilvēku, daudz vairāk, nekā viņš bija iztēlojies.

Bars meiteņu spīguļojošos daiļslidotāju tērpos, kas tik tikko nosedza dibenu, skraidīja šurp un turp, nepārtraukti ķiķināmas un grozīdamās pie lielajiem foajē spoguļiem. Turpat blakus bija zēnu ģērbtuvju telpa, no kuras ik pa brīdim nāca ārā puikas hokejistu formastērpos un ķiverēs. Viņi izlikās neredzam mazās slidotājas, bet patiesībā to vien darīja kā cauri savu ķiveru sietiņiem šķielēja uz meiteņu īsajiem, košajiem bruncīšiem.

Otrajā stāvā bija liela bistro zāle, kurā vecāki gaidīja savas atvases un vecākie bērni ieturējās pēc ilgajiem treniņiem. Viena no ēdamzāles sienām bija no stikla, caur to varēja vērot hokeja laukumu. Otra slidotava, kur trenējās daiļslidotāji, no šejienes, par laimi, nebija redzama.

Māte izvadāja Damianu pa abiem stāviem, tad piegāja pie halles administratores letes, kur nokārtoja formalitātes. Darbiniece viņai kaut ko skaidroja, bet Damians tikmēr stāvēja kā notiesāts un gaidīja likteni.

– Re, viss kārtībā, mīlulīt. – Māte viņam uzsmaidīja, berzēdama stingstošās plaukstas. – Nedaudz jāpagaida. Pēc divdesmit minūtēm beigsies iepriekšējās grupas treniņš, tad varēsim iet uz ģērbtuvi.

Damians neko neatbildēja.

– Mēs varam pagaidīt tur iekšā, administratore atļāva. – Māte piemiedza ar aci. – Tur drīkstot ieiet un paskatīties, kā viss notiek.

Māte ar savu ledaino delnu paņēma Damianu aiz rokas un apņēmīgi devās meklēt daiļslidošanas laukumu. Izrādījās, ka ieeja tajā ir otrpus meiteņu ģērbtuvēm; sākumā Damians pat nepamanīja baltās durvis. Līdzko māte tās atvēra, zēnam šķita, ka viņš ir nokļuvis ledusskapī. Augumu viscaur apņēma spīvs stindzinoša gaisa mutulis, kas vizēja baltos sarmas kristālos. Durvis aiz muguras aizvērās klusi un mīksti. Māte, vilkdama Damianu līdzi, aizīrās uz pašu pirmo rindu, kuru no spoži apmirdzētā ledus laukuma atdalīja bieza organiskā stikla siena. Skatītāju zāle bija patukša, pārsvarā tur kvernēja satuntulējušies bērnu vecāki un daži pārsaluši pusaudži, kas gaidīja treniņa beigas.

Damians ar šausmām skatījās uz baltajiem garaiņu mākoņiem, kas vēlās ārā no gaidītāju mutēm. Aukstums

spiedās virsū kluss un biedējošs, un apziņa, ka pēc divdesmit minūtēm pašam būs jāstāv uz arktiskiem kristāliem klātās zaigojošās virsmas, gandrīz vai paralizēja.

– Auksti, – viņš nedroši teica.

– Nu, nu, nu! – Māte pēc iespējas maigāk sapurināja Damiku aiz pleciem. – Skaties, bērniem tur nemaz nesalst, treniņā būs silti. Redzi, kāds tam zēnam plāns tērps, bet viņš pat sasarcis no karstuma.

Māte pamāja uz laukuma vidu, kur puika, krietni vecāks par Damianu, ģērbies tumšzilā kostīmā, izslidoja uz pašu ledus plača vidu un, sekojot biezā rozā vējjakā tērpušās treneres žestu norādēm, izpildīja dažus palēcienus.

– To sauc par tulupu vai flipu, īsti nezinu, – māte lēnām skaidroja, rīvēdama ar delnas virspusi sazilējušo degunu. – Bet tu arī to visu iemācīsies!

Damians noraudzījās uz zēnu, kurš pārliecinoši veica vingrinājumus. Mātes balss viņa galvā lēnām transformējās: sākumā tā skanēja pieklusināti, bet tad it kā sāka attālināties, līdz pagaisa kā lidmašīna, kas pārlido pār pilsētu, uz īsu brīdi ar troksni iegriežoties tās caurspīdīgajā miesā.

Šķita, ka viņš atrodas kinoteātrī un vēro visu no malas, bez savas ķermeniskās klātbūtnes, un varbūt šis viss pat norisinās miegā, no kura viņš drīz pamodīsies kā no ļauna sapņa. Damians sastindzis stāvēja, balto tvaika mutuļu apņemts, neatraudams skatienu no brašā slidotāja, kurš pēc kārtējā treneres žesta bija sācis griezties ap savu asi.

Puika zilajā tērpā bija ar rokām satvēris kāju. Tad viņš atlaida to vaļā, pats saliecās deviņdesmit grādu leņķī, izstiepa vienu kāju paralēli laukuma virsmai un aizvien ātrāk griezās uz vietas.

– Tās ir piruetes, kā fuetē baletā... – Damiana apziņā ieslīdēja mātes čuksti.

Slidotājs turpināja griezties. Tagad viņš vienu kāju bija saliecis celī pietupienā, otru izstiepis taisnu sev priekšā un griezās vēl ātrāk nekā iepriekš, tad vēl un vēl ātrāk – gandrīz kā svītrainais rotaļu vilciņš, ko tēvs bija uzdāvinājis Damianam pagājušajos Ziemassvētkos.

Šajā brīdī zēna tēls un vilciņš Damiana prātā apvienojās vienā figūrā, abi it kā saplūda kopā. Damians dzirdēja savādus šņirkstus un urbšanai līdzīgu troksni, kas nomāca visas pārējās skaņas telpā ap viņu. Tad fons pazuda, bailes atkāpās, liekās detaļas izgaisa skatienam un palika tikai mirdzošais vilciņš, kas griezās tik ātri, ka Damians vairs nemanīja pat tā krāsainās svītras. Tas mirdzēja kā dzīvsudraba lode, kuras rotācija ir tik ātra, ka cilvēka acij kļūst nesaskatāma.

Damians nezināja, cik ilgs laiks bija pagājis, bet kaut kas spēji ierāva viņu atpakaļ tagadnes un pašreizējā mirkļa apziņā.

– Ejam, ātri! – māte, noliekusies dēlam pie auss, čukstēja; viņas sejā jautās bailes.

Māte bija satvērusi Damianu aiz piedurknes un ar spēku vilka cauri skatītāju rindām garām tukšajiem beņķiem.

Damians paberzēja acis, atskatījās uz laukumu un redzēja, ka tas ir pilns ar cilvēkiem. Visi pieaugušie bija saskrējuši tur, bērni spiedās tādā kā puslokā nostatus, bet trenere, kas pirmīt tik daudz žestikulēja, tagad bija atrāvusi vaļā savu rozā vējjaku un kaut ko skaļi sauca.

Visi izskatījās satraukti, izņemot zēnu zilajā tērpā, kurš vairs negriezās ap savu asi un neizdarīja palēcienus, bet

gan gulēja garšļaukus, izstiepies visā augumā uz ledus, gluži mierīgs un nekustīgs.

Damians gribēja apstāties, redzēt, kas notiek, bet māte vēl stiprāk rāva viņu prom. Vietā, kur zēns bija griezis piruetes, Damians pamanīja bedri – ledus bija ielūzis. Slapjais, tumšais plankums sniegbaltajā virsmā Damiana apziņā pamazām pletās aizvien lielāks un lielāks, līdz viss ledus, ko vien zēns savā iztēlē spēja ietilpināt, nokrāsojās melns.

Māte bija tikusi jau līdz ledusskapim līdzīgajām durvīm. Viņa izgrūda pa tām Damianu, tad izmetās ārā pati, un durvis ar maigu būkšķi aizvērās.

Neko neteikusi, viņa izgāja ārā no halles, vienā rokā joprojām turēdama brūno somu ar slidzābakiem, bet otrā – cieši sažņaugtu Damiana plaukstu. Mātes delna pēkšņi bija kļuvusi karsta, versmaina kā eļļas pielieta melnā panna, kurā viņa svētdienas rītos mēdza cept plānās pankūkas.

– Kur mēs ejam? – Damians iejautājās, pamezdams bažīgu skatienu uz māti.

– Kuš! – viņa nošņāca un visu ceļu līdz pat mājām vairs nerunāja ne vārda.

Damians gāja teciņiem vien līdzi, sākumā pat nesaprazdams, vai tagad priecāties vai skumt.

Mājās māte uzvedās tikpat nesaprotami. Viņa gandrīz nerunāja, atbildēja tikai ar jā un nē, staigāja pa dzīvokli daudz vairāk un ātrāk nekā parasti, uz mirkli uzkavējās vannasistabā, kur Damians pēc tam skaidri sajuta viņas bēdas.

Kad māte devās uz virtuvi, lai pagatavotu vai vismaz izliktos gatavojam vakariņas, Damians iegāja vannasistabā,

aizvēra acis un, pavērsis abas plaukstas uz augšu, skaidri sajuta kaut ko līdzīgu asaru mākonim. Māte bija šeit raudājusi, iespiežot seju dvielī. Damians to juta pavisam skaidri. Valgās migliņas garša mutē bija sāļa, un mātes skumjas iedūrās aiz abiem atslēgas kauliem kā pīķi – tā, it kā zem šiem kauliem kāds būtu no visa spēka uzspiedis ar akmens cietiem pirkstiem.

Mātes skumjas izraisīja fiziskas sāpes Damiana ķermenī. Tas bija mokoši, un viņš nezināja, ko iesākt. Damians nejutās vainīgs, taču nojauta, ka viss notikušais ir kaut kādā veidā saistīts ar viņu. Bet, kā to labot, viņš nezināja. Tas sāpēja.

Vakarā, kad mājās pārnāca tēvs, Damians dzirdēja, kā abi ar māti strīdas. Damians gulēja savā gultā un ar aizvērtām acīm redzēja ap māti pelēcīgi sāļu, dūmakainu mākoni, bet ap tēvu – biešu sarkanu, graudainu miglu, kas recekļiem vien vilkās blīvāka un blīvāka.

Kad abi bija izstrīdējušies, tēvs ienāca Damiana istabā un it kā starp citu sāka izvaicāt dēlu. Uzdeva daudz jautājumu, kas pašam nešķita svarīgi, bet, kā pajautāt to, pēc kā nācis, tēvs pats nezināja. Damians redzēja tēva satraukumu un apjukumu, bet tumšā migla tam aiz muguras darīja visu tikai smagāku.

– Tēt, es nezinu, kas tur notika, – Damians mierīgi teica, skatīdamies tēvam tieši acīs.

– Ko? – Tēvs izbrīnīts palūkojās uz viņu.

– Es nezinu, kas tur notika. Nu tur, manēžā...

– Hallē?

– Jā. Mamma ir bēdīga, bet es neko neesmu izdarījis, es...

– Damij, tevi neviens nevaino. Ko tu? – Tēvs kā izbijies satvēra Damiana plaukstu. – Mēs gribam tev pašu labāko, saproti?

Damians pamāja ar galvu.

– Mamma ir noraizējusies, jo nesanāca šodien...

– Es zinu. – Damians kodīja apakšlūpu. – Mēs skatījāmies, kā bērni slido, un viens zēns... tur bija viens zēns, kurš...

– Jā, Damij, jā, tev nav jātaisnojas, es tevi nevainoju. Gribu, lai tu zini, ka es tevi ļoti mīlu un vienmēr būšu tavā pusē, lai kas arī notiktu. – Tēvs runāja aizvien juceklīgāk; sarkanā gaisma aiz viņa bija sabiezējusi un pieņēma tumši bordo nokrāsu.

– Es netaisnojos, tēt, tikai saku, ka tur bija zēns. Viņš grieza piruetes, mamma teica, ka tās sauc par piruetēm, – Damians ātri bēra vārdus, uztraukdamies, ka tēvs viņu atkal pārtrauks, neļaudams pabeigt sakāmo. – Kaut kas ar viņu notika, bet es nezinu, kas. Es nepamanīju to brīdi, redzēju tikai, ka pēkšņi viņš bija nokritis. Jā, laikam nokritis, viņš gulēja uz ledus un...

– Bet tu neredzēji, kāpēc viņš nokrita? Pašu to krišanas brīdi?

– Nē. – Damians papurināja galvu.

– Saki, tu taču skatījies uz viņu tā cieši, vai ne? Kaut ko domāji tajā brīdī?

– Domāju?

– Jā, nu, es nezinu, varbūt iedomājies, ka viņš nokrīt? Nē, nē, nē, es nesaku, ka tu gribēji, lai viņš nokrīt, bet vai kaut ko tādu domāji? Varbūt mēģināji viņu apstādināt? – tēvs laipoja, meklēdams vārdus.